

ანდრეას კანი*

დევიდ კ. დონალდი**

გიორგი მახარობლიშვილი (მთარგმნელი)***

აქციონერის უფლებების სასამართლოს გზით უზრუნველყოფა¹

ნასაკითხი ლიტერატურა

გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §§ 147, 148, 241-248.

გაერთიანებული სამეფოს კომპანიათა შესახებ კანონი 2006, მე-11 ნაწილი.

აშშ-ის, დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართალი §325-327; ნიუ-იორკის ბიზნეს კორპორაციათა სამართალი, §627; ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის პრინციპები, § 7.01-7.12

სასამართლო დაცვის საშუალებები და სააქციო საზოგადოება

I. აქციონერის სარჩელის მიზნები და სირთულეები

წინამდებარე თავებში არაერთხელ იქნა განხილული აქციონერის სხვადასხვა ტიპის უფლებები. ჩვენ განვიხილეთ აქციონერის უფლება მიიღოს კომპანიის შემოსავლიდან გარკვეული ნაწილი დივიდენდის სახით, რომლის მიხედვითაც აქცა შეიძლება დაიყოს სხვადასხვა კლასის აქციად თანმდევ უფლებებად და ყველა აქციონერის უფლებად მოითხოვონ მათი მენეჯმენტისაგაც კომპანიის ერთგული და გულმოდგინე მართვა. უმცირესობაში მყოფ აქციონერებს ასევე უფლება აქვთ მოითხოვონ უმრავლესობის მქონე აქციონერისაგან იმოქმედონ ერთგულების მოვალეობის დაცვით, რათა არ მიაყენონ ზიანი უმცირესობაში მყოფ აქციონერებს. მე-16 და მე-18 თავებში განხილულ იქნა აქციონერის მიერ ხმის მიცემის წესი და ხმის უფლების გამოყენების საკითხები. მე-17 თავში მოკლედ, მაგრამ სიღრმისეულად იქნა შესწავლილი ინფორმაციის უფლება, რომელიც აქციონერს უფლებას აძლევს მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება მისი სხვა უფლებების გამოყენების დროს. რამდენადაც ყველა ეს უფლება სააქციო წილიდან გამომდინარე ჰიბრიდული საკუთრებითი უფლებებია, ისინი ისე არიან ჩამოყალიბებულნი, რომ იფუნქციონირონ დამატებითი სახით, რომელიც აქციონერის, როგორც კომპანიის თანამესაკუთრის საჭიროებიდან გამომდინარეობს. მაგალითად, თუ სამართლებრივად დაწესებული მოთხოვნა აქციონერმა მიიღოს გახსნილი ინფორმაცია, რომელიც აჩვენებს, რომ მენეჯმენტი შეიძლება მოქმედებდა არასწორად და მათ ეს შეძლეს მოთხოვნი-

* სამართლის პროფესორი, გოეთეს უნივერსიტეტის სამართლისა და ფინანსების ინსტიტუტის დირექტორი (ფრანკფურტი).

** ჩინეთის ჰონკონგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი, PhD ნიუ იორკის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ბუფალო), JD ჯორჯთაუნის უნივერსიტეტი, Dr Jur ფრანკფურტის უნივერსიტეტი.

*** სამართლის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

¹ წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს მე-20 თავის თარგმანს წიგნიდან: *Chan A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2011, 599-619.

ლი სპეციფიკური ინფორმაციის მეშვეობით, მაშინ აქციონერს შეუძლია გამოიყენოს მისი ხმის უფლება და თანამდებობიდან გაათავისუფლოს დირექტორი. სასამართლო დახმარების რა ზომების მიმართვის უფლება აქვს აქციონერს, როდესაც, როგორც ბლასიუსის შემთხვევაში, ბორდი ყველაფერს აკეთებს, რათა აქციონერის ხმის უფლება შესუსტდეს ან გაუქმდეს? ან თუ, როგორც ლინოტიპის საქმეში იყო, უმცირესობაში მყოფი აქციონერის ხმის უფლება არ არის საკმარისი უმრავლესობის ზიანის მომტანი გადაწყვეტილების მიღებისთვის ხელის შეშლისათვის? ზუსტად აღნიშნულ სიტუაციებში, როდესაც ხმის უფლების ერთობლივი გამოყენება აღარ მოქმედებს ეფექტური დაცვის მექანიზმის სახით, რადგან „პოლიტიკური“ პროცესები უკვე ბოროტი განზრახვით არის წარმართული, ან თუ დაზარალებულ აქციონერს არ აქვს საკმარისი ძალაუფლება ამ პროცესებში, შესაძლებელია სასამართლოსთვის მიმართვა და უმცირესობაში მყოფი აქციონერის უფლების დაცვა.

უმრავლესობის წინააღმდეგ მიმართული სასამართლო დავის საშუალებას, თავის მხრივ, სუსტი მხარეც გააჩნია. მოსარჩელის მხრიდან დანახული ასეთი უფლება და მისი გამოყენება დიდად არის დამოკიდებული სასამართლო ხარჯებსა და ანაზღაურებაზე და ასევე, სტრატეგიული, პოლიტიკური პრესპექტივიდან კითხვის ნიშანი შეიძლება წარმოიშვას სასამართლოს იმ ქმედების სამართლიანობასთან დაკავშირებით, რომელიც ანაზღაურების (კომპენსაციის) ხელმისაწვდომობის ასეთ ფორმას ეხება. ჩვეულებრივი აქციიდან გამომდინარე ხმის უფლებისგან განსხვავებით, მოსარჩელის სასამართლოში საქმისწარმოების უფლება ნამდვილად არ არის კომპანიაში მისი ინტერესის პროპორციული. აღნიშნული დისბალანსი შეიძლება განაპირობებდეს როგორც პოტენციური მოსარჩელისათვის გარკვეულ პრობლემებს, ისე არასამართლიან შედეგებს. მაგალითად, თუ, „დერივაციული“ სარჩელის კონტექსტში – რომელიც ქვემოთ იქნება დეტალურად განხილული – დივერსიფიცირებული, 1 პროცენტის მფლობელი აქციონერი მოითხოვს 99 პროცენტის მქონე აქციონერისგან კომპანიისთვის ზიანი მიყენების შეწყვეტას სასარჩელო წარმოების გზით, ნებისმიერი შედეგი შეერაცხება კომპანიას და მიღებული სარგებლის 99 პროცენტის შეერაცხება კომპანიას და არა მოსარჩელე აქციონერს. სწორედ ასეთი შედეგობრივი პერსპექტივა არ აძლევს 1 პროცენტის მფლობელ აქციონერს სასამართლო ხარჯების საკუთარ თავზე აღების მოტივს. ის მომენტი, რომლითაც ანაზღაურება შეიძლება იქნეს მიღებული სასამართლოსათვის მიმართვის მოტივს აყალიბებს. თუ სხვა პერსპექტივიდან შევხედავთ, თუ კომპანია აპირებდა დაემთავრებინა მნიშვნელოვანი, დროში სენსიტიური შერწყმა, 99 პროცენტის მქონე აქციონერის ინტერესი ასეთ შერწყმაში გაცილებით დიდი იქნება, ვიდრე იმ ერთი პროცენტის მფლობელი დივერსიფიცირებული აქციონერის ინტერესია. სტრატეგიული ხედვიდან გამომდინარე, თუ ერთი პროცენტის მფლობელი აქციონერი გადაწყვეტს სასამართლო სარჩელის მეშვეობით ტრანზაქციის დროებით შეჩერებას, უმრავლესობაში მყოფ აქციონერს უჩნდება მოტივი, რომ 1 პროცენტის მფლობელს გადაუხადოს მისი მოთხოვნის უარის თქმისთვის გამოსასყიდი.

ფაქტორები, რომლებიც მოქმედებენ სასამართლო დაცვის საშუალებებზე მომდინარეობს სამართლის ფართო სისტემიდან, სადაც კომპანია საკუთარ თავზე ზრუნავს. აშშ-ის სამართლებრივ სისტემაში, მოტივე პრობლემა, რომელიც ზემოთ იქნა განხილული გადაწყვეტილია იურისტებისათვის სამოქალაქო დავის საქმეში წარმომადგენლობის განხორციელებისათვის კომპენსაციის გადახდის დანებსებით, რომელიც შესრულებაზე (შედეგზე) იქნება დამოკიდებული. მას უწოდებენ „ადვოკატის პირობით ანაზღაურებას“, რომელიც არის „ანაზღაურება, რომელსაც იურისტი მიიღებს მხოლოდ მაშინ, თუ სარჩელი წარმატებას მიაღწევს, ან

წარმატებით იქნება სასამართლო დავა დამთავრებული სასამართლოში (მორიგების შემთხვევაში) . . . ძირითადად დაიანგარიშება კლიენტის წმინდა ანაზღაურების პროცენტით (მორიგების შემთხვევაში 25%, ხოლო სასამართლოში საქმის მოგების შემთხვევაში – 33%)². ასეთი ანაზღაურება იურისტებს შესაძლებლობას აძლევს, რომ სარგებელი მიიღონ სარჩელის საერთო ღირებულებიდან ვიდრე მოსარჩელისაგან, რომელსაც გარკვეული შესწორებები შეაქვს ანაზღაურების პოლიტიკაში, თუ სარჩელიდან გამომდინარე ანაზღაურება თავად მა სკი არ გადაეცემა, არამედ კომპანიას ერიცხება. როგორც ქვემოთ არის განხილული, სტუმელის სტრუქტურაში უარყოფითი მხარე აქციონერს კი არა იურისტებს უკავშირდება, რომელიც, ძირითადად, გამომდინარეობს სარჩელის ეკონომიკური ინტერესიდან და სარჩელის მიმართ მათი მიდგომიდან, რომელიც განსაზღვრულია სასამართლოში მათი გამოცდილების ბიზნეს საჭიროებით (წლიური შემოსავლების ზრდა, ხარჯების შემცირება, რისკების შემცირება), ვიდრე მოსარჩელის კორპორაციული მართვის ინტერესით. ამიტომ, „ადვოკატის პირობითი ანაზღაურების“ პროცედურის გამოყენება აშშ-ში აქციონერის სასარჩელო დავის მიმართ მნიშვნელოვან ეფექტს ახდენს.

გერმანული სამართალი, ასევე, გამოირჩევა თავისებურებებით, რომელიც აქციონერის სასარჩელო უფლების ჩამოყალიბების ბუნებას უკავშირდება. მაგალითად, როგორც დავინახეთ ამ ტექსტის მიღმა, ბევრი კომპანიის გადანყვეტილებები – როგორც ნესდებაში ცვლილების შეტანა ან კაპიტალის შემცირება – იურიდიულ შედეგს არ წარმოშობს მანამ, სანამ სამეწარმეო რეესტრში მისი დარეგისტრირება არ მოხდება.³ ამასთანავე, ასეთი სარეგისტრაციო მოთხოვნის დანესება სახელმწიფოს მხრიდან კორპორაციულ გადანყვეტილებებზე ზედამხედველობის ფუნქციით არ არის აღჭურვილი, ის რეალობაში ქმნის სანდოობის დონეს, სტრატეგიულ გასასვლელებს, სადაც მოსარჩელეს შეუძლია მენეჯმენტსა და უმრავლესობის მქონე აქციონერზე გასვლა და ზემოქმედება. თუ აქციონერს შეუძლია აქციონერთა გადანყვეტილების რეგისტრაციის დაბლოკვა, მას ასევე შეუძლია ასეთი გადანყვეტილების ეფექტურობის შეჩერება, რითიც ქმნის ძლიერ პოზიციას მენეჯმენტსა და უმრავლესობის მქონე აქციონერთა მოლაპარაკებების საწარმოებლად.

როგორც ქვემოთ არის უფრო დეტალურად განხილული, ადვოკატის პირობითმა ანაზღაურებამ აშშ-ში და გერმანიაში გადანყვეტილების რეგისტრაციის დაბლოკვის შესაძლებლობამ ჩამოაყალიბა გზა, რომლითაც აქციონერთა სარჩელი ამ ქვეყნებში გამოიყენება დავის წარმოებისთვის. სხვა, სამართლის ნაკლებად ცნობილი ასპექტები და პროცედურები ასევე ახდენენ გავლენას კორპორაციის ფუნქციონირებაზე ამ ქვეყნებში, რომელიც კიდევ ერთხელ ამტკიცებს, რომ კორპორაციის იურისტი ძალიან ფრთხილი და დაკვირვებული უნდა იყოს იმ სამართლის სისტემიდან გამომდინარე საფრთხეების მიმართ, რომელშიც ეს კორპორაციული სამართლებრივი ფორმა მოქმედებს. სწორედ აქციონერის სასამართლოს გზით ანაზღაურების მნიშვნელოვანი სფეროს მოკლე განხილვის მიზნით, ჩვენ საკითხს რამდენიმე მიმართულებად დავყოფთ, რომლებიც ბაზისურ კითხვებს გასცემს პასუხს: აქციონერს სარჩელი შეაქვს საკუთარი თავისთვის თუ კომპანიისათვის? როგორ უკავშირდება აქციონერის სასამართლო ანაზღაურება მის ხმის მიცემის უფლებას? თუ დირექტორს სამართლებრივი მოვალეობა აქვს მართოს და წარმოადგინოს კომპანია, რატომ შეიძლება ზოგიერთ შემთხვევაში აქციონერმა წარმოადგინოს კორპორაცია სასამართლოში?

² ადვოკატის პირობითი ანაზღაურების შესახებ იხ. *Black Law Dictionary* (1999:315).

³ იხილეთ: „გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ“ კანონი, §§181(3), 189, 211, 224.

II. პირდაპირი, დერივაციული და კოლექტიური სარჩელი

როდესაც ვინმეს სხვისი ქმედებით ზიანი მიადგება და სასამართლოს მიმართავს ზიანი მიმყენებლისათვის ზიანის მომტანი ქმედებისგან თავის შეკავების ან მისთვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების მოთხოვნით, ჩვენ ვსაუბრობთ პირდაპირ ან პერსონალურ სარჩელზე. მოსარჩელე პირდაპირ საკუთარი უფლების დაცვისთვის მოქმედებს, მაგალითად, როგორც ხელშეკრულებიდან ან დელიქტიდან გამომდინარე დარღვეული უფლებაა. როდესაც ვინმეს ასეთი სარჩელი შეაქვს, რომელიც წარმოშობილია სხვა პირისათვის ზიანის მიყენების შედეგად, რომელსაც არ შეუძლია ან არ იცავს თავს, მაშინ ჩვენ ვსაუბრობთ დერივაციულ სარჩელზე. მოსარჩელე დავობს იმ უფლებით, რომელიც წარმოშობილია სხვა პირის მიმართ, როგორც კორპორაციაა, რომლის მენეჯმენტიც სამართლებრივად სწორად არ მოქმედებს. როდესაც პირს ზიანი მიადგა, რომლითაც (ზიანის მიყენებით) ზიანი მიადგა ასევე სუბსტანციურად იგივენაირად ერთნაირი კლასის პირებს – მაგალითად, როგორც არის ათიათასობით ინვესტორი, რომლებმაც წილები შეიძინე არასწორი ემისიის პროსპექტის საფუძველზე – და მიმართავს სასამართლოს მისი უფლების დარღვევის ზიანის კომპენსაციისათვის და მთლიანი იმ კლასისათვის ზიანი ანაზღაურებისათვის ასეთი დარღვევის გამო, ჩვენ ვსაუბრობთ კლასობრივ, კოლექტიურ სარჩელზე. მოსარჩელე დაზარალებულია იგივე ქმედებით, რომელი ქმედებითაც ზიანი მიადგა იმ კლასის პირებს, რომელთაც ის წარმოადგენს სასამართლოში. ადვოკატის პირობითი ანაზღაურების მსგავსად, კოლექტიური სარჩელიც არის სამართლებრივი საშუალება, რომელიც სასარჩელო მცირე მოთხოვნას ნაკლებად დამამძიმებელს ხდის დაზარალებული მხარისათვის. თუ, მაგალითად, *მაიკროსოფტ უორდი* შეიცავს დეფექტს, რომელიც აზიანებს დოკუმენტზე 200-ზე მეტჯერ შენახვის ბრძანების მიცემის შემთხვევაში, უნდა გაანალიზოთ საბოლოო ზიანი და სასამართლოს სავარაუდო კომპენსაცია, რომელზეც შენ დავობ, თუ შენი მთავარი თეზისი გაქრა მისი ნახევარფინალური პროექტის ეტაპზე და აღნიშნული სოფთის გამომყენებელი ყველა მომხმარებელი მსოფლიო მასშტაბით ცდილობს კომპანიისგან ზიანის ანაზღაურების მიღებას ერთად ერთ სარჩელში. თითოეული ჩვენი იურისდიქცია უზრუნველყოფს, რომ პირდაპირ, დერივაციულ და წარმომადგენლობით მოქმედებათა რამდენიმე ფორმას.

გამომდინარე იქიდან, რომ დერივაციული სარჩელი მნიშვნელოვნად ერევა სხვის ქმედებაში და სასამართლოს სთხოვს ამ პირის უფლებების დაცვას მიუხედავად იმისა, რომ ის ამას საკუთრივ არ აკეთებს, დერივაციული სარჩელი უფრო მეტ პროცედურული დაცვის მექანიზმს შეიცავს, ვიდრე პირდაპირი სარჩელი, სადაც პირი მხოლოდ საკუთარი ინტერესებისათვის გამოდის სასამართლოში. პერსონალური სარჩელის დერივაციული სარჩელისაგან განსხვავების დროს მოთხოვნა უნდა იყოს პირდაპირი, როდესაც პირი, რომლისგანაც ასეთი სარჩელი მომდინარეობს არის იურიდიული პირი, რომელშიც სარჩელის შემტან პირს გარკვეული წილი ეკუთვნის, თუმცა ასეთი განსხვავება ყოველთვის მაინც არ არის ნათელი. არსებობს კი რაიმე ტიპის ზარალი, რომელიც შეიძლება მიადგეს კორპორაციას და რომელიც აქციონერის აქციის (წილის) ღირებულებაზე პერსონალურად არ აისახება და არ შეამცირებს მას? სხვა კუთხით, შეიძლება თუ არა ზარალი მიადგეს ყველა აქციას თანაბრად და მოცემული აქციონერისათვის ასეთი ზიანი მაინც „ინდივიდუალური“ იყოს? ნაიკითხეთ *თოული დონალდსონის, ლუფქინი და ჟენრიეტე ინკორპორირებული* წინააღმდეგ საქმე. დელავერის სასამართლო როგორ განმარტავს და განასხვავებს პირდაპირ და არაპირდაპირი სარჩელებს?

როგორ გამიჯნავს სასამართლო გერმანიის სააქციო სამართლის კანონის §117(1)-თან მიმართებით, რომლის მიხედვითაც, ნებისმიერი, ვინც კორპორაციაზე მისი ზემოქმედების მეშვეობით განზრახ ნააქეზებს მის მენეჯმენტს ზიანი მიაყენოს კორპორაციას ან მის აქციონერებს პასუხისმგებელია სხვა აქციონერების წინაშე მიყენებული ზიანისათვის იმდენად, რამდენადაც მათი ზიანი პირდაპირ არა რის ასახული კორპორაციისთვის მიყენებული ზიანიდან?

დერივაციული სარჩელი, ამერიკაში – ადვოკატის პირობით ანაზღაურებასთან ერთად – არის „პასუხისმგებლობის გონებამახვილური მექანიზმი“, რომლის გამოც კორპორაციული უსამართლობის გამო სარჩელის სასამართლოში წარდგენის მოტივი დაზარალებული პირიდან (რომლის მიმართაც ზარალი არ ანაზღაურებულა) საქმის წარმომდგენ იურისტზე გადადის (რომელიც მიიღებს გარკვეულ პროცენტს კორპორაციისთვის გადახდილი ნებისმიერი თანხიდან). კლასობრივი სარჩელი რამდენიმე განსხვავებული მიზეზით მსგავს შედეგებს წარმოშობს. ასეთი ქმედებით, ინდივიდუალურმა მოსარჩელემ შესაძლოა ძალიან მცირე ანაზღაურება მიიღოს სასამართლოს მეშვეობით (ე.ი. €2 სხვაობა თითო აქციაზე, ჯამში €100), მაგრამ ადვოკატის ანაზღაურება იქნება განსაზღვრული პროცენტი ათობით ათასი ინდივიდუალური მოსარჩელისთვის გადასახდელი თანხიდან კლასობრივი სარჩელის შემთხვევაში (ე.ი. €100-ჯერ 10,000 აქციონერი უდრის €1 მილიონს), ამგვარად, დგება მნიშვნელოვანი შედეგი. ორივე მოცემული პროცედურული მექანიზმი მიდის იმ სიტუაციისკენ, სადაც როგორც პროფესორი *ჯონათან მაკეისა* და *გეფრი მილერს* აქვთ გამოხატული, რომ იურისტები დაზარალებულ აქციონერებს იყენებენ სასამართლო დავიდან ნაყოფიერი ანაზღაურების აღების წყაროდ:

ადვოკატის ტრადიციული იმიჯი არის დამოუკიდებელი პროფესია, რომელიც კლიენტის მხარდაჭერასა და რჩევის მიცემას უზრუნველყოფს. ატორნეი, ამ კუთხით, კლიენტის წარმომადგენელია და ამავდროულად ყველა საკითხში კლიენტის დაკვირვების სუბიექტია. მოსარჩელეთა კლასობრივი სარჩელი და დერივაციული სარჩელის ატორნეი ამ ფორმაში არ ჯდება. ისინი მათი ნამდვილი „კლიენტებისო მხრიდან გაცილებით ნაკლებ მონიტორინგს გადიან, რომლებიც (კლიენტები) ან დაქსაქსულნი და არაორგანიზებულნი არიან (კლასობრივი სარჩელის შემთხვევაში) ან მტრული ძალების კონტროლ ქვეშ არიან (დერივაციული სარჩელის შემთხვევაში). შესაბამისად, მოსარჩელის კლასობრივი და დერივაციული ატორნეი (ადვოკატი) მოქმედებენ როგორც მენარმეები, რომელიც საკუთარ თავზე იღებს სასამართლო დავის მნიშვნელოვან რისკს და იყენებენ თითქმის სრულ კონტროლს სასარჩელო წარმოების ყველა მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებაზე.⁴

როლების შებრუნებული ვარიანტი მხარეთა სტრატეგიულ პოზიციებს ცვლის, როდესაც სასამართლო დავის დაწყებასა და მოქმედებების განხორციელება დგას დღის წესრიგში. ტრადიციული სცენარის მიხედვით, აქციონერი, რომელსაც მიადგება ზიანი ან აღმოაჩენს, რომ კორპორაციას მიადგა ზიანი ითვის ხარჯებსა და სავარაუდო წარმატების შემთხვევაში სხვადასხვა ხარჯებისგან გათავისუფლების შემთხვევას (ბორდის მოწვევა, აქციონერთა ინიციატივის წინა პლანზე წამოწევა, სარჩელის შეტანა) და შემდგომ იღებს გადაწყვეტილებას მოქმედების შესახებ. *მაკეისა* და *მილერის* მიხედვით, მოცემული სიტუაცია სხვა კუთხით უნ-

⁴ Macey და Miller (1991:3).

და იქნეს დანახული. ადვოკატის პირობითი ანაზღაურების სცენარიდან გამომდინარე, წარმომადგენელი, რომელიც მოქმედებს როგორც რაციონალური ეკონომიკური წარმომადგენელი ყველა ასეთ სარჩელს უყურებს როგორც მიმდინარე სამენარმეო საქმიანობის ოპერაციულ მხარეს. მას პირველ რიგში ესაჭიროება შესაძლო კორპორაციულ ცდომილებაზე ინფორმაცია, რომელიც მენეჯმენტის საქმიანობის შესწავლას შეეხება⁵ და სასამართლოში საქმის განხილვისას ის (წარმომადგენელი) ყურადღებას კი არ გაამახვილებს კომპანიის სწორ კორპორაციულ მართვასა და მის საჭიროებაზე, არამედ იმაზე თუ რამდენად ექცევა საქმე მის პორტფელში, რომელიც აქციონერის ქმედებებს უკავშირდება და პრაქტიკულად ყურადღებას ამახვილებს იმ ვალდებულებებზე, რომლებიც მათ უკავშირდებათ და რისკებზე, რომლებიც მისი გადახდის გარემოებებს უკავშირდება.⁶ როდესაც მოდის გადაწყვეტილების მიღების დრო საქმე უნდა დამთავრდეს მორიგებით თუ წავიდეს სასამართლოში, ამ სხვაობამ, რომელიც მენარმე იურისტის, რომელმაც უნდა წარადგინოს საქმე და „ნამდვილი მოსარჩელის მოტივებს უკავშირდება, რომლის მოთხოვნა უნდა იქნეს წარდგენილი, შეიძლება განაპირობოს საქმის გაგრძელების პროცედურის შესახებ გადაწყვეტილების ფაქტობრივი დამახინჯება და შეიძლება საქმე (სარჩელი) არასასურველი გზით წარიმართოს.⁷

III. როგორ უკავშირდება ერთმანეთს სასამართლო ქმედებები და აქციონერთა საერთო კრების გადაწყვეტილებები?

როგორც უკვე დავინახეთ, ხმის უფლების გამოყენების მეშვეობით, აქციონერებს შეუძლიათ მიაღწიონ ნებისმიერ მიზანს დირექტორის დანიშნვიდან დაწყებული კომპანიის ლიკვიდაციით დამთავრებული. გერმანული და გაერთიანებული სამეფოს სამართლის მიხედვით, უმცირესობაში მყოფ აქციონერს შეუძლია საერთო კრების მოწვევა და დელავერის სამართლის მიხედვით, აქციონერი უფლებამოსილია ასეთი ქმედება წერილობითი თანხმობით განახორციელოს. შეუძლია თუ არა აქციონერს გვერდი აუაროს ამშიდა, „დემოკრატიული კორპორაციული მართვის მექანიზმს და მოსთხოვოს სასამართლოს მისი ასეთი სურვილის დაფარვა კომპანიისა და დანარჩენი აქციონერესათვის? აქციონერის ხმის უფლებასთან დაკავშირებით გამოთქმული ორი მექანიზმი როგორ უკავშირდება ერთმანეთს? მიუხედავად იმისა, რომ ამ კითხვებზე პასუხები ზოგადად არის ის, რომ სასამართლო ჩარევა ხდება მაშინ, როცა ხმის მიცემის მექანიზმის გაბათილება მოხდა, სამივე იურისდიქციაში ასეთი ურთიერთობების მექანიზმები განსხვავებულია.

A. გერმანია

გერმანული სამართალი შეიცავს ფასიანი ქაღალდებით თაღლითობის წინააღმდეგ პირდაპირი მოქმედების შესახებ დებულებებს,⁸ კორპორაციული ცდომილებისათვის დერივაციული სარჩელის,⁹ კლასობრივი სარჩელის ფორმასა¹⁰ და სპეციალურ პროტესტის უფლებას აქ-

⁵ Coffee(1983:252).

⁶ Coffee (1983:230-232).

⁷ იხილეთ გვეურტის ძალიან სასარგებლო ანალიზი (2000:423-425).

⁸ იხილეთ კომრადის გადაწყვეტილება, რომელიც მე-16 თავში წარმოდგენილი.

⁹ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა სამართალი, §§147 და მომდევნო.

ციონერის საზოგადოებიდან ფულის სანაცვლოდ იძულებით გასვლის შემთხვევას.¹¹ ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტები, როგორც რეორგანიზაციის შესახებ კანონი¹² და დაუფლების შესახებ კანონი¹³ ასევე შეიცავენ სპეციალურ რეგულაციებს აქციონერთა პროტესტისა და სასამართლო გზით დაცვის საშუალებების შესახებ. გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა კანონის მიხედვით, საერთო კრებას შეუძლია დანიშნოს სპეციალური წარმომადგენელი მენეჯმენტის წინააღმდეგ დერივაციული სარჩელის საწარმოებლად,¹⁴ როგორც ჩვენ განვიხილავთ არაგი გარმენბეკის წინააღმდეგ საქმეში (მე-13 თავი). თავდაპირველად ამერიკამ ძლიერი ბიძგი მისცა საკორპორაციო სამართალში „კერძო ზემოქმედებით ტექნიკათა (მექანიზმთა) განვითარებას სტიპენდიების დანახების სახით, სადაც აქციონერთა ქმედების პრინციპი გაფართოვდა მცირე აქციონერული ჯგუფების მიმართ და ამჟამად იმ მცირე აქციონერს, რომელიც კომპანიის კაპიტალის 1 პროცენტს ფლობს ან აქვს სულ მცირე €100,000-ის ნომინალური ღირებულების კაპიტალის ამ კომპანიაში უფლებამოსილია ასევე შეიტანოს დერივაციული სარჩელი.¹⁵ რადგან გერმანული სამართალი ადვოკატის პირობითი ანაზღაურების ინსტიტუტს საერთოდ არ იცნობს, ამიტომ ის მამოძრავებელი მოტივები (ამ კუთხით), რომელიც დერივაციულ სარჩელს შეიძლება დაედოს საფუძვლად, არ არსებობს და გერმანიაში აქციონერთა ქმედების ყველაზე გავრცელებული ტიპია აქციონერთა საერთო კრების გადაწყვეტილების მოთხოვნა.¹⁶

აქციონერთა გადაწყვეტილების ბუნება დამოკიდებულია დამოკიდებულია მიღებული გადაწყვეტილების სახეზე. ის შეიძლება პოზიტიური ქმედების შეჩერების მცდელობისთვის იქნეს გამოყენებული, როგორც ეს *ლინიტოპის* საქმეში იყო, რომელიც ცდილობდა კომპანიის დაშლის გადაწყვეტილების დაბლოკვას, ან შეიძლება იყოს აქციონერთა გადაწყვეტილების საპირისპირო მოქმედებისგან თავის შეკავების სახით, როგორც იყო *მაკროტონის* საქმეში გამგეობისთვის საბრალდებო საფუძვლების უარყოფა აქციონერთა მხრიდან. ამკარად, სადაც აქციონერის სასამართლო ქმედება მიმართულია აქციონერთა საერთო კრების გადაწყვეტილების მისაღებად, სასამართლოს მიერ მისაღები გადაწყვეტილება შემოფარგლულია იმ საკითხების არეალით, რომელზედაც აქციონერთა საერთო კრებას შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება. შედავება შეიძლება მოხდეს მაშინ, თუ აქციონერის ქმედება არღვევს სამართალს, ან წესდება განსაზღვრულ აქციონერთა მიმართ ადგენს გარკვეულ უპირატესობებს, ან თუ ხმის მიცემის უფლების გამოყენება მმართველი ბანკის მეშვეობით სამართლის შესაბამისად არ მოხდა.¹⁷ შედავება შეიძლება განხორციელდეს ნებისმიერი აქციონერის მხრიდან, რომელმაც აქციები შეიძინა საერთო კრების მოწვევის შესახებ შეტყობინებათა დაგზავნამდე, ეს-

¹⁰ 2005 წლის 16 აგვისტოს კანონი ფასიანი ქაღალდების ინვესტორთა კლასობრივი მოქმედებების შესახებ (სამოქალაქო კოდექსი 1 I:2437, რომელიც ბოლოს შეიცვალა 2007 წლის 5 იანვრს (სამოქალაქო კოდექსი 1 I:10).

¹¹ 2003 წლის 12 ივნისის პროტესტის (სასამართლო გზით დაცვის) შესახებ კანონი (სამოქალაქო კოდექსი 1 I:838), რომელში უახლესი ცვლილება შევიდა 2004 წლის 12 დეკემბერს (სამოქალაქო კოდექსი 1 I:3675).

¹² იხილეთ რეორგანიზაციის შესახებ კანონი, §§14, 15, 32, 195, 210.

¹³ სავალდებულო მიყიდვის შესახებ პროცედურებს, განსაკუთრებით უმცირესობაში მყოფი აქციონერის ფულის სანაცვლოდ საზოგადოებიდან გაძევების პროცედურებს შეიცავს დაუფლების შესახებ კანონი, §39ა და მომდევნონი.

¹⁴ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §147(1).

¹⁵ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §148(1).

¹⁶ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §241 და მომდევნონი.

¹⁷ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §243.

წრებოდა საერთო კრებას და დააფიქსირა უარყოფითი პოზიცია მასზე, ან არასამართლიანად არ იქნა საერთო კრებაზე გამგეობის მიერ ან სამეთვალყურეო საბჭოს ნებისმიერი წევრის მიერ მოწვეული.¹⁸ ეს მოთხოვნა, ანალოგიური ვარიანტი, რომელსაც აშშ-ში ეწოდება „თანამედროვე საკუთრების წესები, ემსახურება, სხვათა შორის, მყიდველისათვის ხელის შეშლას, რომელმაც იაფად შეიძინა აქციები, რადგან კომპანია არასწორად იმართება, მიიროს მოულოდნელი ეფექტი და წარმატება იმ ზიანის ანაზღაურებისთვის გადახდილი თანხიდან, რომელიც სწორედ ასეთი წარუმატებელი მართვის შედეგად შეიძლება იქნეს გადახდილი.¹⁹ გერმანული და აშშ-ის სამართლისაგან განსხვავებით, ინგლისური კომპანიების შესახებ კანონი 2006 პირდაპირ აძლევს აქციონერს უფლებას წამოაყენოს მოთხოვნა იმ ცდომილების მიმართ, რომელიც წარმოიშვა მანამ, სანამ მის შეიძენდა ასეთ აქციებს.²⁰ როგორ ფიქრობთ, რა პოლიტიკურმა ხედვამ განაპირობა გაერთიანებულ სამეფოში ასეთი ნორმის არსებობა?

აშშ-ის დერივაციული სარჩელი მსგავსად, გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონის §243-ის მიხედვით დაგების უმრავლესობა წარმოიშობა მაშინ, როცა სახეზე უფრო მეტად ეკონომიკური მოტივები, ვიდრე დაზარალებული აქციონერის უკანასკნელი სურვილი აღადგინოს დარღვეული უფლება სასამართლოს მეშვეობით.²¹ გერმანიაში არა რის ადვოკატის პირობითი ანაზღაურება, მაგრამ პროფესიონალი მოსარჩელები თავიანთ დავას წარმართავენ იმგვარად და იყენებენ ისეთ სტრატეგიებს, რომ ეს მათ აძლევთ შესაძლებლობას აქციონერთა სარჩელიდან საკმაო სარგებელი ნახონ. პროფესორ თეოდორ ბაუმის კვლევამ აჩვენა, რომ აქციონერთა 97 პროცესიდან, რომელიც შეიცავდა 619 ინდივიდუალურ დავას გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით, 72 პროცენტი დავებისა დაწყებული იყო პროფესიონალ მოსარჩელეთა მიერ, რომლებიც კომპანიაში სიმბოლურ წილებს ფლობდნენ, საიდანაც ნახევარზე მეტი სარჩელი შეტანილ იქნა მხოლოდ თერთმეტი მოსარჩელის მიერ.²² ამ ჯგუფში მოსარჩელები ფლობდნენ დივერსიფიცირებულ პორტფოლიოებს, საიდანაც თითოეულიდან 29 სარჩელამდე მომდინარეობდა.²³ ასეთი ბიზნესის მოდელი, როგორც ეს ამერიკაშია, არის კომპანიის ისეთ სიტუაციაში გამოჭერა, სადაც სარჩელთან დაკავშირებული პროცესის გაგრძელება უფრო მაღალ ხარჯებს მოითხოვს, ვიდრე მორიგებისთვის გადახდილი საშუალო ანაზღაურება, რომელიც ერთდროულად ხელს უწყობს მოსარჩელისთვის ნაღდი ფულის შემოსავლის სრაფ მიღებასა და იმავდროულად ამცირებს ოპერაციულ ხარჯებს. გერმანიაში, კომპანია არის უსუსტესი, როდესაც ცვლილება – და შესაბამისად მისი ეფექტურობა-რომელიც აქციონერთა გადაწყვეტილების შედეგად უნდა შევიდეს სამენარმო რეესტრში შეიძლება დაიბლოკოს. ავიღოთ, მაგალითად, კომპანია, რომელიც საკუთარი აქციების პირველად საჯარო შეთავაზებას აკეთებს. ასეთ შემთხვევაში, თუ შესათავაზებელი აქციების გამოსაშვებად აუცილებელია სანესდებო კაპიტალის გაზრდა მცირედად მაინც, სანამ შეთავაზება განხორცი-

¹⁸ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §245.

¹⁹ *Bangor Punta Operations, Inc. v. Bangor & Aroostook*, 417 US 703 (1974).

²⁰ გაერთიანებული სამეფოს კომპანიების შესახებ კანონი 2006, ნაწილი 260(4).

²¹ ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ მარტივად, რადგან სასამართლო დავების პროფესიონალი პირები ძირითადად მოთხოვნის ასეთ სახეს წარადგენენ სასამართლოში გერმანიასა და შეერთებულ შტატებში, ეს არ გამორიცხავს იმ შესაძლებლობას, რომ პასიური, ნამდვილად დაზარალებულმა აქციონერებმა შეიძლება საკმაოდ კარგი სარგებელი მიიღონ ინდუსტრიული მოქმედებების შედეგად. ბევრ საქმეში, დაზარალებულმა აქციონერმა შეიძლება სასამართლო დავა დაიწყოს არა პირადად, არამედ პროფესიონალთა საშუალებით. ის ფაქტი, რომ ასეთი პასიური აქციონერები სტატისტიკურ მონაცემებში არ ჩანან, ეს არ არის იმის მტკიცებულება, რომ ისინი არ არსებობენ.

²² იხილეთ Baums, Keinath და Gajek (2007:1650), ასევე Baums და Drinhausen დისკუსია (2008:145).

²³ იხილეთ Baums, Keinath და Gajek (2007:1644, მე-13 ცხრილი).

ელდება, მოსარჩელეს შეუძლია ცადოს მთლიანად ასეთი ტრანზაქციის დაბლოკვით კაპიტალის გაზრდის ეფექტურობის შემცირება მანამ, სანამ კომპანია მის მოთხოვნებს არ დააკმაყოფილებს. ამიტომ გასაკვირი არ არის, რომ ბაუმსის კვლევაში წარმოდგენილი მოსარჩელეებიდან თითოეული იშვიათი გამოანკლისის შემთხვევაში ცდილობდა მიღებული გადაწყვეტილების რეგისტრაციაში გატარების დაბლოკვას, როდესაც მენეჯმენტთან მიმდინარეობდა მოლაპარაკების წარმოება მორიგების თაობაზე.²⁴

ეს სტრატეგია გერმანიაშიც იყო ცნობილი, მიუხედავად იმისა, რომ დოკუმენტურად და გაცხადებულად ის არასდროს ყოფილა წარმოდგენილი. გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონში 2005 წელს შევიდა ცვლილება, რომლის მიხედვითაც კომპანიას შეუძლია იდავოს მიღებული გადაწყვეტილების დაიყვანებლივ რეგისტრაციაზე მიუხედავად იმ დავისა, სადაც დავა დაუშვებელი და გაურკვეველია ან თუ რეგისტრაციაზე უარის თქმამ შეიძლება გამოიწვიოს კომპანიისათვის ისეთი ხარისხის ზიანი მიყენება, რომელიც გაცილებით აღემატება მოსარჩელისათვის სავარაუდოდ მისაყენებელ ზიანს.²⁵ მოსარჩელეთა ბუნებისა და მათი დამტკიცებული სტრატეგიის კონტექსტში, ბაიმსი ამტკიცებს, რომ კომპანიის პოზიციები უნდა გაძლიერდეს. დავის დანების შესაძლებლობა უნდა ექვემდებარებოდეს აქციონერის მინიმალურ მოთხოვნას და რეგისტრაცია არასდროს არ უნდა დაიბლოკოს ბალანსის ტესტის გარეშე, რომელიც ახლა მხოლოდ რეგისტრაციის განბლოკვისთვის გამოიყენება.²⁶ ეს უკანასკნელი გადაწყვეტილების რეგისტრაციის დაბლოკვის საპირისპირო ეფექტს გამოიწვევს, რომელიც გამოხატულია განსახილველ სამართლის სისტემაში.

B. გაერთიანებული სამეფო

გაერთიანებული სამეფო აქციონერებს სთავაზობს ისეთ პირდაპირ ქმედებებს როგორც საკორპორაციო სამართლის დარღვევის, ისე ფასიანი ქაღალდებით თაღლითობისათვის საერთო სამართლისა და კანონების მეშვეობით,²⁷ როგორც არის კლასობრივი სარჩელი (რომელიც მიცნეულია ჯგუფურ სარჩელადაც)²⁸ და დერივაციული სარჩელი.²⁹ გერმანიის მსგავსად, გაერთიანებულ სამეფოშიც აქციონერის სასარჩელო უფლება დაკავშირებულია საერთო კრებაზე მისი მონაწილეობის უფლებასთან. ამჟამინდელი საერთო სამართლის დერივაციული სარჩელის საფუძვლები მომდინარეობს 1843 წელს მიღებული *ფოსი ჰარბოტლეს წინააღმდეგ* მიღებული გადაწყვეტილებიდან,³⁰ რომელიც გაგებულია იმ კუთხით, რომ „ინდივიდუალურ აქციონერს არ შეუძლია სარჩელი შეიტანოს შიდაორგანიზაციულ საკითხებთან დაკავშირებულ კომპანიის უკანონო მოქმედების წინააღმდეგ, თუ წესის დარღვევა ისეთ საკითხს უკავშირდება, რომელიც საერთო კრების გადაწყვეტილებით შეიძლება გამოსწორებულიყო.“³¹ სა-

²⁴ იხილეთ Baums, Keinath და Gajek (2007:1644, მე-13 ცხრილის მეორე მწკრივი).

²⁵ გერმანიის სააქციო საზოგადოებათა შესახებ კანონი, §246ა.

²⁶ Baums და Drinhausen (2008:156).

²⁷ იხილეთ ე.წ. ფინანსური მომსახურებისა და ბაზრის შესახებ კანონი 2000, ნაწილი 90.

²⁸ იხილეთ გაერთიანებული სამეფოს იუსტიციის სამინისტრო, პრაქტიკული ინსტრუქცია, 19ბ ნაწილი; ასევე, *Menier v. Hooper's Telegraph Works* (1873-74) LR 9 Ch App 350, რომელიც მე-18 თავშია წარმოდგენილი.

²⁹ იხილეთ გაერთიანებული სამეფოს კომპანიების შესახებ კანონი 2006, ნაწილი 11.

³⁰ *Foss v. Harbottle* (1843) 2 საოლქო სასამართლო გადაწყვეტილებების კრებული 461.

³¹ *Prudential Assurance Co. Ltd v. Newman Industries* (ნომერი 2)[1982] Ch 204, 210. მიუხედავად იმისა, რომ აქ იყო დებატები იმასთან დაკავშირებით თუ რა ტიპისა და ხარისხის ფიდუციური მოვალეობის დარღვევა შეიძლება იქნეს რატიფიცირებული, ის საკმაოდ კარგად ადგენს, რომ თაღლითობა და უკანონო

თანადო მოსარჩელი იქნება კომპანია და არა აქციონერი, თუ კომპანია გადანყვეტს ასეთი ქმედების რატიფიცირებას, სადაც აქციონერს აღარ წარმოეშობა სარჩელის შეტანის უფლება.³² ეს წესი ჩანაცვლებულ იქნა კომპანიების შესახებ კანონი 2006-ში, სადაც ასეთ შემთხვევაში სასამართლოს მიეცა სრული უფლებამოსილება დასაშვებად სცნოს ასეთი სარჩელი.³³ ამგვარად, ფოსი ჰარბოტლეს წინააღმდეგ მიღებული გადანყვეტილებების ძირითადი გზავნილების გამოყენება შეიძლება უკვე სასამართლო პროცესის მსვლელობისას იქნეს გამოყენებული.³⁴

ახალი ნორმების მიხედვით, ინდივიდუალურ აქციონერს შეუძლია შეიტანოს დერივაციული სარჩელი, „ქმედებისათვის, რომელიც კომპანიასთან არის მიზეზობრივ კავშირში და იყენებს სასამართლო დაცვის საშუალებას კომპანიის სასარგებლოდ დირექტორის წინააღმდეგ „აქტიური მოქმედების ან შეთავაზებული მოქმედების განხორციელების გულგრილად შეუსრულებლობისათვის, ვალდებულების შეუსრულებლობა, მინდობილობის ან ფიდუციური მოვალეობის დარღვევა.“³⁵ „შეთავაზებული ქმედებისათვის სასარჩელო დავის შესაძლებლობა, რომლითაც შეიძლება დადგინდეს გაუფთხილებლობა, რეალურად, უფრო მეტად ნებადართველი ჩანს, ვიდრე ფოსი ჰარბოტლეს წინააღმდეგ საქმეშია მოცემული. ნებისმიერ შემთხვევაში, მოსარჩელემ დავა შეიძლება გააგრძელოს მხოლოდ სასამართლოს ნებართვის შემთხვევაში და სასამართლომ არ უნდა გასცეს ასეთი ნებართვა, თუ კომპანიის წარმატებისთვის ხელის შეწყობის მოვალეობა ასეთი ქმედებისაგან (მენეჯმენტს) თავშეკავების ვალდებულებას აკისრებს ან თუასეთი ქმედება ან მისგან თავშეკავება, რომლის შესახებაც დავა მიმდინარეობს ავტორიზებული ან დამტკიცებულია კომპანიისვე მიერ.“³⁶ ამგვარად, როგორც ეს ფოსი ჰარბოტლეს წინააღმდეგ საქმის მიხედვით არის, აქციონერთა საერთო კრების ქმედებები კიდევ მოქმედებს იმის განსასაზღვრად რამდენად არის დერივაციული სარჩელის შეტანა შესაძლებელი. შედეგი, რა თქმა უნდა, არის ის, რომ აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან ავტორიზება ან დამტკიცება უპირატეს ძალას იძენს დერივაციულ სარჩელთან მიმართებით.

C. შეერთებული შტატები

შეერთებულ შტატებში, პირდაპირი სარჩელი ან კლასობრივი სარჩელი შეიძლება შეტანილ იქნეს როგორც შტატების საკორპორაციო სამართლის, ისე ფედერალური ფასიანი ქაღალდების კანონმდებლობის მიხედვით, ხოლო დერივაციული სარჩელი შეიძლება შეტანილ იქნეს დირექტორის მხრიდან უკანონო მოქმედებისგან კორპორაციის დასაცავად. როგორც ზემოთ იქნა განხილული, ადვოკატის პირობითი ანაზღაურება თითოეულ სარჩელს მოსარჩელისათვის ეკონომიკურად მისაღებია. გერმანიისაგან განსხვავებით, აშშ-ში დერივაციული სარჩელი ეს არის სასამართლოს გზით დაცვის საშუალება, რომელსაც საერთო კრებასთან რაიმე კავშირი არ აქვს. ზოგიერთი შტატი, როგორიც მასაჩუსეტსია, დაუინტერესებელ

მოქმედებები არ შეიძლება გამოსწორებულ იქნეს აქციონერთა ხმის მიცემის გზით (მხარდაჭერით) და ამიტომ საერთო კრების კომპენტენციის ფარგლებს მიღმაა. იხილეთ Reisberg (2007:88-90).

³² Reisberg (2007:84-85).

³³ გაერთიანებული სამეფოს კომპანიების შესახებ კანონი 2006, ნაწილი 261(1) და Reisberg (2007:134-135).

³⁴ Reisberg (2007:135-138).

³⁵ გაერთიანებული სამეფოს კომპანიების შესახებ კანონი 2006, ნაწილი 260(3)

³⁶ გაერთიანებული სამეფოს კომპანიების შესახებ კანონი 2006, ნაწილი 263(2).

აქციონერს ნებას რთავს ხმა მისცეს დერივაციული სარჩელის გაუქმებას, მაგრამ აშშ-ში, აქციონერთა კოლექტიური მონაწილეობა დერივაციულ სარჩელში არა რის დამკვიდრებულ პრაქტიკა.

IV. როგორ არის დაკავშირებული სასამართლო ქმედებები ბორდის მოვალეობასთან მართოს კომპანია?

თითოეულ ჩვენ იურისდიქციაში, დირექტორს აქვს არა მარტო ბიზნეს გადაწყვეტილებების მიღების მოვალეობა, არამედ მენეჯმენტის მონიტორინგისა და ზედამხედველობის მოვალეობა. კორპორაციის სახასიათო ელემენტია, რომ მისი მესაკუთრეები/აქციონერები უფლებამოსილების დელეგირებას აკეთებენ ცენტრალიზებულ მენეჯმენტზე, გარდა იმ საკითხებზე უფლებამოსილების გადაცემისა, რომელიც სამართლის მიერ აქციონერთა საერთო კრების კომპენტენციას განეკუთვნება. თუ ინდივიდუალური აქციონერი შეძლებს მართვის ამ სტრუქტურისათვის გვერდის ავლას მისივე სურვილით, მაშინ კომპანიის ოპერაციული საქმიანობა ნებისმიერი პირის სურვილზე დამოკიდებული გახდება, რომელიც ერთ აქციას მაინც ფლობს და შეუძლია სარჩელის შეტანა. რამდენადაც ბორდი ვალდებულია დაიცვას კომპანიის ინტერესები, ის ასევე ვალდებულია ხელი შეუშალოს არასასურველი ქმედებებით ამ ინტერესებში ჩარევის ნებისმიერ მცდელობას. როგორც უკვე დავინახეთ, როგორც გერმანული, ისე გაერთიანებული სამეფოს სამართალი გადამისამართებას აკეთებს საფრთხეზე, რომელიც შეიძლება გამოწვეული იყოს ან საერთო კრებისათვის აქციონერის სასამართლოსათვის მიმართვის ნებართვის გამცემ რგოლად ჩართვა, ან თავად საერთო კრების მხრიდან დერივაციული სარჩელის წარდგენის უფლების შეზღუდვა ან კომპანიაში მნიშვნელოვანი ინტერესის (წილის) მქონე აქციონერი.

აშშ-ს სამართალში საფრთხედ არის წარმოდგენილი გადაჭარბებული ან ხელშემშლელი დერივაციული სარჩელი, რომლის წარდგენისათვის ის პროცედურულად ჯერ ბორდისათვის მოქმედების მოთხოვნით მიმართვას ადგენს და შემდგომ იძლევა ის სასამართლოს გზით დაცვის საშუალების გამოყენების შესაძლებლობას. თუ დირექტორები ხმას აძლევენ კრების ჩატარებას ხუთ ვარსკვლავიან ადგილას და თითოეული მათგანი მათი გადაადგილების საშუალებას ყიდულობს ამ კრებაზე დასწრებისათვის და აქციონერი ითხოვს, რომ ბორდმა საკუთარი თავის წინააღმდეგ შეიტანოს სარჩელი, როგორ იმოქმედებს ასეთი მოთხოვნის წესი რეალურად? რა მოხდება, თუ დირექტორები ასეთი ადგილის მენეჯერებს დანიშნავს დამოუკიდებელ დირექტორებად სარჩელის არსის გასარკვევად? შეიძლება თუ აქციონერმა ასეთი მოთხოვნის წაყენების პროცედურა გამოტოვოს და პირდაპირ სასამართლოს მიმართოს კომპანიის სახელით დირექტორების წინააღმდეგ საქმის განხილვის დასაწყებად? წაიკითხეთ საქმე *ზეპეტა კორპორაცია მალდონადოს წინააღმდეგ* და ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის კორპორაციული მართვის პრინციპების §§7.03-7.08. რა იქნება ზემოაღნიშნულ კითხვებზე თქვენი პასუხი? იქნება თუ არა ეს პასუხები განსხვავებული ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის პრინციპებისა და დელავერის მიხედვით?

სასამართლო გადაწყვეტილებები

Tooley v. Donaldson, Lufkin & Jenrette, Inc

დელვაერის უზენაესი სასამართლო

845 A 2d 1031 (2004)

[ტექსტი გამოტოვებულია; ზოგიერთი შენიშვნა გამოტოვებულია]

მოსამართლე ვეასეის მოსაზრება

[ტექსტი გამოტოვებულია]

პატრიკ თოოლეი და Kელვინ ლიუვისი დონალდსონ, ლუფკინ და ჯენრეტე ინკორპორირებული (დეილჯი) ყოფილი მინორიტარი აქციონერები არიან, დელვარის კორპორაციისა, რომელიც საინვესტიციო საბანკო საქმიანობით არის დაკავებული. დიელჯი შეძენი იქნა კრედიტ სუისე გრუპის მიერ 2000 წელს. შეძენამდე, ეიქსეი ფაინანშალ ინკორპორირებული, რომელიც დიელჯის აქციათა 71 პროცენტს ფლობდა, აკონტროლებდა დიელჯის. ეიქსეისა და კრედიტ სუისეს შორის აქციონერთა შეთანხმების თანახმად, ეიქსეი დათანხმდა კრედიტ სუისესთვის გაეცვალა დიელჯის აქციებში ჰიბრიდული წესით: ნაწილი აქციებით და ნაწილი ნაღდი ფულის სანაცვლოდ. ეიქსეის მიერ მიღებულმა ანაზღაურებამ ძირითადად აქციები შეადგინა. ნაღდმა ფულმა შეძენი ღირებულების ერთი მესამედი შეადგინა. კრედიტ სუისესმა გადაწყვიტა ღია ეიქსეის მინორიტარი აქციონერების აქციების შეძენა ფულადი სატენდერო შეთავაზების გზით, რომელსაც მოყვებოდა ეიქსეის კრედიტ სუისეს შვილობილი კომპანიისთვის შერწყმის გზით მიე

სატენდერო შეთავაზების ფასი \$90 იყო თითო აქციაზე ნაღდი ფულის ანაზღაურების სახით. სატენდერო შეთავაზება უქმდებოდა მისი გამოცხადებიდან 20 დღის ვადაში. შერწყმის ხელშეკრულება, თავის მხრივ, ორი ტიპის განვრცობას მოიცავდა. პირველი, კრედიტ სუისეს ცალმხრივად შეეძლო გაეფართოვებინა სატენდერო შეთავაზება, თუ სათანადო პირობები არ იქნებოდა დაკმაყოფილებული, როგორც ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობის კომისიის მხრიდან მოწონება ან გარკვეული გადახდის ვალდებულებებია. ამასთანავე, დიელჯისა და კრედიტ სუისეს შეეძლო შეთანხმებულიყვნენ კრედიტ სუისეს დიელჯის მინორიტარებისთვის გაკეთებული სტენდერო შეთავაზების თანხმობა დროებით გადაედოთ.

კრედიტ სუისესმა ისარგებლა ორივე შესაძლებლობით და სატენდერო შეთავაზების დამთავრების ვადა გადადო. სატენდერო შეთავაზება უნდა დამთავრებულიყო 2000 წლის 5 ოქტომბერს, მაგრამ კრედიტ სუისეს ცალმხრივი უფლებამოსილებიდან გამომდინარე ეს ვადა ხუთი დღით გადაიდო. მოგვიანებით, დიელჯისა და კრედიტ სუისეს შორის დადებული ხელშეკრულებით, შერწყმის დახურვის თარიღმა ორჯერ გადაინია ისე, რომ ის საბოლოოდ უნდა დამთავრებულიყო 2000 წლის 2 ნოემბერს.

მოსარჩელე დავობს მეორე ქმედებაზე, რომელიც 22 დღიან შეჩერებას უკავშირდება. ის დავობს, რომ ეს გადადება არ იყო ავტორიზებული სწორად და ზიანი მიაყენა მინორიტარ აქციონერებს, მაშინ, როცა ეიქსეიმ არაკანონიერი სარგებელი ნახა აქედან. ისინი ითხოვენ ასეთი დროში შეჩერებიდან გამომდინარე ფულის დროითი ღირებულების ანაზღაურებას.

[ტექსტი გამოტოვებულია]

სასამართლომ სწორედ შენიშნა, რომ „სასამართლო დამოუკიდებლად გამოიკვლევდა არასწორი მტკიცების ბუნებას და სასამართლოსათვის ნებისმიერი პოტენციური დახმარება სარჩელის კლასიფიცირების საკუთარი განსაზღვრებისთვის . . . მოსარჩელისათვის მხრიდან გაკეთებული ასეთი კლასიფიცირება არ იქნება სავალდებულო ძალის მქონეო. სასამართლოს ანალიზი იყო, გარკვეულწილად, ხელისშემშლელი, რადგან მან აქცენტი გააკეთა დამაბნეველ „განსაკუთრებული ზიანის“ კონცეფციაზე, როგორც იმის განსაზღვრულ ტესტზე, წარდგენილი სარჩელი პირდაპირი იყო თუ არაპირდაპირი. სასამართლო წანამძღვარი ასეთი იყო : „იმისათვის, რომ შეტანილ იქნეს პირდაპირი სარჩელი, მოსარჩელეს მიმართ უნდა იყოს რაიმე „განსაკუთრებული ზიანი“ დამდგარი.“ განსაკუთრებული ზიანი არის ზიანი, „რომელიც გამოყოფილი და განცალკევებულია სხვა აქციონერებისთვის მიყენებული ზიანისაგან . . . ან ზიანი, რომელიც მოიცავს აქციონერის სახელშეკრულებო უფლებას, როგორც ხმის მიცემის უფლებას, ან უმრავლესობის კონტროლისგან დაცვას, რომელიც კორპორაციის ნებისმიერი უფლებისაგან დამოუკიდებლად არსებობს.“ ჩვენი აზრით, „განსაკუთრებული ზიანის“ კონცეფცია, რომელიც რამდენიმე უზენაეს და პირველი ინსტანციის სასამართლო გადაწყვეტილებებში გვევლინება არ არის სწორი ანალიტიკური გამიჯვნის განხორციელებისთვის საკმარისი პირდაპირ და არაპირდაპირ სარჩელს შორის. ჩვენ ახლა არ ვინონებთ „განსაკუთრებული ზიანის“ კონცეფციას როგორც მეთოდს აღნიშნული ანალიზის შესრულებისთვის გამოსაყენებლად.

პირდაპირ და ნაწარმოებ სარჩელს შორის გამიჯვნის სწორი ანალიზი

ანალიზი დაფუძნებული უნდა იყო მხოლოდ შემდეგ კითხვებზე: ვის მიადგა სავარაუდო ზიანი – კორპორაციას თუ მოსარჩელე აქციონერს ინდივიდუალურად – და ვინ მიიღებს იმ სარგებელს, რომელიც ანაზღაურების შედეგად იქნება გადახდილი? ეს მარტივი ანალიზი მოცემულია ყველა ჩვენ იურისდიქციაში, მაგრამ ზოგიერთმა საქმემ ანალიზი გაართულა ორაზროვანი და დამაბნეველი „განსაკუთრებული ზიანის“ კონცეფციის ინექციის გზით. კანცლერი უახლეს აგოსტინოს (*ჰიქსის წინააღმდეგ*) საქმეში სწორედ შენიშნავს და ამბობს, რომ აუცილებლად უარყოფილ უნდა იქნეს „განსაკუთრებული ზიანისო კონცეფცია. სამეცნიერო წრეებში სამართლის ამ სფეროში მისი ანალიზი ასევე გვთავაზობს, რომ აუცილებლად უნდა მოხდეს საქმის გამოკვლევა მიუხედავად იმისა, აქციონერმა აჩვენა თუ არა, რომ მას მიადგა ზიანი, რომელიც არ არის კორპორაციისთვის მიყენებულ ზიანზე დამოკიდებული. ფიდეუციური მოვალეობის დარღვევისთვის მოთხოვნის წამოყენების კონტექსტში კანცლერმა გამოსაკვლევეი საკითხები ჩამოაყალიბა შემდეგნაირად: „სარჩელის არსში ჩახედვისა და სავარაუდო ზიანისთვის ანაზღაურების მოთხოვნის ბუნების ანალიზისას, მოსარჩელემ წარმოადგინა თუ არა, რომ მას შეუძლია კორპორაციის მიმართ არსებული ზიანის გარეშე საკუთარი უპირატესობის დასაბუთებარ?“ [მე-9 შენიშვნა] ჩვენ გვჯერა, რომ ეს მიდგომა სასარგებლოა პირველი ტიპის ანალიზის განსახორციელებლად: რომელი პირი ან გაერთიანება დაზარალდა სავარაუდო ზიანის შედეგად? ანალიზის მეორე ნაწილი ლოგიკურად უნდა გაგრძელდეს.

[მე-9 შენიშვნა] აგოსტინო . . . კანცლერმა კიდევ განმარტა, რომ აქცენტი და ფოკუსირება უნდა გაკეთდეს იმ პირსა თუ გაერთიანებაზე, რომლის მიმართაც ფიდუციური მოვალეობა არსებობს . . . როგორც აგუსტინოშია აღნიშნული, ეს ტესტი იმის მსგავსია, რაც ჩამოყალიბებულია ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის მიერ, ტესტი, რომელიც ჩვენ ციტირების გზით მოვიტანეთ გრიმესი დონალდის წინააღმდეგ საქმეში . . . ამერიკის სამართლის ინსტიტუტის ტესტი შემდეგნაირია: „პირდაპირი სარჩელი შეიძლება წარდგენილი იქნეს მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიმღები პირის სახელითა და უფლებით, ან იმ უფლების იძულებით გამოყენებისათვის, რომელიც უფლების მქონე პირის მიმართ არსებული (ფიდუციური) მოვალეობის შესრულებისკენ არის მიმართული. ქმედება, სადაც პირს შეუძლია დაასაბუთოს საკუთარი უპირატესობა იმის წარმოდგენის სანაცვლოდ, რომ კორპორაციას მიადგა ზიანი ან დარღვეული იქნა მის წინაშე არსებული ფიდუციური მოვალეობა, მიჩნეულ უნდა იქნეს პირდაპირ სარჩელად, რომელიც შეიძლება წარიმართოს და განხორციელდეს ინდივიდუალური აქციონერის ინდივიდუალური შესაძლებლობით. ამერიკული სამართლის ინსტიტუტი 2, კორპორაციული მართვის პრინციპები: ანალიზი და რეკომენდაციები, §7.01(ბ) მე-17 გვერდზე.

. . . დერივაციული სარჩელი ზოგადად განხილულია, როგორც „ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო და გონებამახვილურ პასუხისმგებლობის მექანიზმად მსხვილი ფორმალური ორგანიზაციებისათვის“. ეს აქციონერს აძლევს შესაძლებლობას, რომ კორპორაციის სახელით შეიტანოს სარჩელი იმ ზიანის ანაზღაურებისთვის, რომელიც კორპორაციას მიადგა. . .

. . . თუ სარჩელი დერივაციულია, მოსარჩელები ვალდებულნი არიან დაექვემდებარონ საოლქო სასამართლოს 23.1 წესის მოთხოვნებს, რომ აქციონერი(ა) აქციონერი სასამართლო დავის მიღმა ინარჩუნებს აქციებზე საკუთრებას; (ბ) წარუდგენს ბორდს წინასასარჩელო მოთხოვნას; და (გ) მოითხოვს სასამართლოს მიერ ნებისმიერი მორიგების დამტკიცებას. გარდა ამისა, ანაზღაურება, თუ ასეთი იქნება, ირიცხება მხოლოდ კორპორაციის ანგარიშზე. გადანყვეტილება სარჩელი პირდაპირია თუ დერივაციული შეიძლება იყოს შედეგობრივად განმსაზღვრელი. ამიტომ, აუცილებელია, რომ ასეთი სხვაობის დადგენის სტანდარტი იყოს გასაგები, მარტივი და სასამართლოს მიერ გამოყენებისთვის არტიკულირებული. . .

ბოკატი გეტი ოილ კორპორაციონის წინააღმდეგ საქმეში, შვილობილი კომპანიის აქციონერმა შეიტანა მშობელი კორპორაციის დირექტორის წინააღმდეგ სარჩელი შვილობილი კომპანიის რესურსების უსარგებლო ინვესტიებში გაფლანგვისთვის, რომელმაც შვილობილისთვის გამოიწვია დანაკარგები. ბოკატის საქმეში მოთხოვნა ძირითადად დამყარებული იყო კორპორაციის აქტივების არასწორ მართვაზე. ამიტომ, სასამართლომ დაადგინა, რომ ნებისმიერი ანაზღაურება უნდა მიიღოს კორპორაციამ, ხოლო მოთხოვნა, ამიტომ, მიცნეულ იქნა დერივაციულად.

იმის აღწერისას, თუ როგორ შეიძლება სასამართლომ პირდაპირი და დერივაციული სარჩელი გამიჯნოს ერთმანეთისაგან, ბოკატის სასამართლომ თქვა, რომ სარჩელი შეიძლება იყოს დერივაციული თუ მიყენებული ზიანი თანაბრად ვრცელდება ყველა აქციონერზე. გამოცდილებამ აჩვენა, რომ ეს კონცეფცია დამაბნეველი და არაზუსტია. ის დამაბნეველია იმიტომ, რადგან ის გადამისამართებას აკეთებს იმ ფაქტზე, რომ კორპორაცი-

ისტვის მიყენებული ზიანი უნდა განაპირობებდეს ყველა აქციის შესუსტებას, რადგან კორპორაციის ქონება ან მისი აქტივები შემცირებული და შესუსტებულია. ამ კონტექსტში, არაპირდაპირი ზიანი, რომელიც წარმოიშვა აქციონერებისთვის კორპორაციისთვის ზიანი მიყენების გარეშე, მხოლოდ მათ წილობრივ მდგომარეობაზე ახდენს ზეგავლენას. ის არ წარმოიშობა დამოუკიდებელი ან პირდაპირი ზიანის ინდივიდუალურად აქციონერებისთვის მიყენების გარეშე. ეს კონცეფცია არაზუსტია, რადგან აქციონერის პირდაპირი, ინდივიდუალური სარჩელი, რომელიც დამოკიდებული არ არის კორპორაციისთვის მიყენებულ ზიანზე, შეიძლება ასევე იყოს ყველა აქციონერისათვის თანაბარი, რომელთა (დანარჩენი აქციონერების) მოთხოვნის გარეშე ეს მოთხოვნა გადაიქცევა დერივაციულად.

[ტექსტი გამოტოვებულია]

ამგვარად, ორმა დამაბნეველმა შემოთავაზებამ სამომსამართლო სამართალი პირდაპირი და დერივაციული სარჩელის გამიჯვნას ხელი შეუშალა. „განსაკუთრებული ზიანი-სო კონცეფცია . . . შეიძლება დამაბნეველი იყოს სარჩელის ბუნების განსაზღვრისათვის. ანალოგიურია მოქმედი იმ შემოთავაზების მიმართაც, რომ . . . სარჩელი არ შეიძლება იყოს პირდაპირითუ ყველა აქციონერზე ეფექტი თანაბრად გავრცელდება, ან მანამ, თუ აქციონერის ზიანი განცალკევებული და გამიჯნულია სხვა აქციონერებისთვის მიყენებული ზიანისაგან. სწორი ანალიზია და ასეც უნდ დარჩეს, რომ . . . სასამართლომ ყურადღება უნდა მიაქციოს ზიანის ბუნებას და იმას, თუ ვის მიმართ მოხდება მისი ანაზღაურება. აქციონერის მიერ მოთხოვნილი პირდაპირი ზიანი დამოუკიდებელი უნდა იყოს კორპორაციისთვის მიყენებული ნებისმიერი სავარაუდო ზიანისაგან. აქციონერმა უნდა დაამტკიცოს, რომ დარღვეული ფიდუციური მოვალეობა ეკუთვნოდა აქციონერს და რომ მას შეუძლია მისი უპირატესობა დაამტკიცოს ისე, რომ მხედველობაში არ მიიღოს კორპორაციისთვის მიყენებული ზიანი.

აღნიშნულ საქმეში გამოსაყენებელი სტანდარტები

ამ საქმეში არ შეიძლება დასკვნის სახით ითქვას, რომ სარჩელი წარმოადგენს დერივაციულ მოთხოვნას. არ არსებობს დერივაციული სარჩელი, რომელიც კორპორაციული გაერთიანებისთვის ზიანის არსებობას ამტკიცებს. არ არსებობს მოთხოვნის დაკმაყოფილება, რომელიც კორპორაციის სასარგებლოდ აისახება. შესაბამისად, არ არსებობს საფუძველი, რომ სარჩელიდან დერივაციული მოთხოვნა გამომდინარეობდეს.

მაგრამ, აუცილებელი არ არის, რომ სარჩელიდან პირდაპირი მოთხოვნა გამომდინარეობდეს. მაშინ, როცა სარჩელი გულისხმობს პირდაპირი სარჩელის არსებობას, რეალურად, ის რაიმე მოთხოვნას საერთოდ არ აყენებს. . . სახელშეკრულებო მოთხოვნა არ არსებობს მანამ, სანამ ის არ დაირღვევა და ეს მოთხოვნა არ დაირღვევა, სანამ შერწყმის პირობები არ შესრულდება, მათ შორის შერწყმის დახურვის საკითხი, რომელიც წარმოდგენილია აქ. ამიტომ, სახეზე არ არის პირდაპირი სარჩელი, რომელიც ჩვენამდე არსებულ სარჩელში იქნა წარმოდგენილი.

[ტექსტი გამოტოვებულია]

Zapata Corp. v. Maldonado

დელვაერის უზენაესი სასამართლო
430 A 2d 779 (1981)

[ტექსტი გამოტოვებულია; ზოგიერთი შენიშვნა გამოტოვებულია]

მოსამართლე ქუილენის მოსაზრება

[ტექსტი გამოტოვებულია]

1975 წლის ივნისში, უილიამ მალდონადომ, ზაპატას აქციონერმა, საოლქო სასამართლოში შეიტანა დერივაციული სარჩელი ზაპატას სასარგებლოდ ათი მენეჯერისა და დირექტორის წინააღმდეგ, რომლითაც ძირითადად ამტკიცებდა ფიდუციური მოვალეობის დარღვევას. მალდონადოს თავდაპირველად არ მოუთხოვია, რომ ეს სარჩელი ბორდს წარედგინა და ამტკიცებდა, რომ ასეთი მოთხოვნა უსარგებლო იქნებოდა, რადგან ყველა დირექტორი მოპასუხე პირს წარმოადგენდა და მოცემულ ქმედებაში, როგორც ის ამტკიცებდა, ყველანი მონაწილეობდნენ. [შენიშვნა 1] 1977 წლის ივნისში, მალდონადომ შეიტანა აშშ-ის საოლქო სასამართლოში იგივე მოპასუხეთა წინააღმდეგ სარჩელი, სადაც შესწორება შეიტანა და ამტკიცებს ფედერალური ფასიანი ქაღალდების კანონმდებლობის დარღვევას იმავე მოთხოვნიდან გამომდინარე, რომელიც წინათ საოლქო სასამართლოში ჰქონდა წარდგენილი.

[შენიშვნა 1] საოლქო სასამართლოს 23.1 წესი ნაწილობრივ ადგენს: „სარჩელი ასევე უნდა ამტკიცებდეს იმ ძალისხმევის თავისებურებებს, თუ ასეთი არსებობს, რომელიც მოსარჩელის მიერ არის წარმოდგენილი, რომ მიიღოს დირექტორისაგან ან მსგავსი უფლებამოსილების მქონე პირისაგან იმ მოქმედების ვალდებულება, რომელიც მას სურს და ყველა მიზეზი, რაც ასეთი ვალდებულების წარმოდგენაში მარცხის გამომწვევია ან მისი ძალისხმევის უშედეგობის მიზეზია.“

1979 წლის ივნისისათვის მოპასუხე ოთხი დირექტორი ბორდის წევრი აღარ იყო და დარჩენილმა დირექტორებმა დანიშნეს ორი ახალი მოწვეული დირექტორი ბორდში. შემდგომ ბორდმა შექმნა „დამოუკიდებელი საგამოძიებო კომისია“, რომელიც შედგებოდა მხოლოდ ორი ახალი დირექტორისაგან, რათა მალდონადოს ქმედება გამოეძიებინა, აგრეთვე, მსგავსი დერივაციული სარჩელი იყო მოლოდინში ტექსასში და უნდა განესაზღვრა ამ კომისიას გაეგრძელებინა თუ არა ყველა ეს სარჩელი სასამართლოში. კომისიის განსაზღვრებიდან ირკვეოდა, რომ „საბოლოოდ. . . დირექტორთა საბჭოს განხილვის საგანი არ ყოფილა და. . . ყველა შემთხვევაში . . . კორპორაციასთან არ იქნებოდა დაკავშირებული“.

გამოკვლევების მიხედვით, კომისიამ 1979 წლის სექტემბერში დაასკვნა, რომ თითოეული ასეთი სარჩელი „უნდა გაუქმდეს დაუყოვნებლივ, რამდენადაც მათი გაგზავნა მავნებელი იქნება კორპორაციის საუკეთესო ინტერესებისათვის . . .“ შედეგად, ზაპატამ მოითხოვა სამ დერივაციულ სარჩელზე ან უარის თქმა ან მათზე ერთობლივი გადანყვეტილების მიღება. 1980 წლის 24 იანვარს, ნიუ-იორკის სამხრეთ ნაწილის საოლქო სასამართლომ დააკმაყოფილა ზაპატას მოთხოვნა საერთო (ჯამური) გადანყვეტილების გამოტანის თაობაზე, მალდონადო ფლინის წინააღმდეგ საქმე, ნიუ-იორკის სამხრეთის საოლქო

სასამართლო, 485 F Supp 274 (1980), სადაც დაადგინა, დელავერის სამართლის განმარტებიდან გამომდინარე, რომ კომიტეტს ჰქონდა უფლებამოსილება სამენარმეო გადაწყვეტილებათა გადახედვის წესიდან გამომდინარე მოეთხოვა დერივაციული სარჩელის დასრულება (გამოეთხოვა). მალდონადომ ეს გადაწყვეტილება გაასაჩივრა.

1980 წლის 18 მარტს სასამართლომ მის წარმოდგენილ მოსაზრებაში, 1980 წლის 9 აპრილის ბრძანების საფუძველში, უარყო ზაპატას შუამდგომლობა და დაადგინა, რომ დელავერის სამართალი არ ადგენს სარჩელის გამოთხოვის (გაუქმების) ასეთ საფუძველს. უფრო კონკრეტულად, მან დაადგინა, რომ „სამენარმეო გადაწყვეტილების გადახედვისო წესი არ არის უფლებამოსილების დამდგენი გამოთხოვილ იქნეს დერივაციული სარჩელი და რომ აქციონერს აქვს ინდივიდუალური უფლება წარადგინოს დერივაციული სარჩელი სათანადო ინსტანციაში. მალდონადო ფლინის წინააღმდეგ საქმე, დელავერი, სასამართლო, 413 A 2d 1251 (1980) (შემდგომში მალდონადო) . . . ზაპატამ შეიტანა შუალედური აპელაცია ამ სასამართლოშივე . . .

. . . როგორც ვიცე კანცლერმა აღნიშნა, 413 A 2d 1257 გვერდზე, „ეს არის შტატების სამართალი დაფუძნების შესახებ, რომელიც განსაზღვრავს აქვს თუ არა დირექტორს უფლებამოსილება სარჩელზე უარის თქმის შესახებ. . .“

[ტექსტი გამოტოვებულია]

. . . კორპორაციები აქრსებობენ სამართლებრივი ნებართვის არსებობის გამო და ფლობენ უფლებამოსილებას, რომელიც კანონით აქვთ მინიჭებული. დელავერში დაფუძნებული კორპორაციების დირექტორებს წარმოეშობათ გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება, რომელიც მოიცავს გადაწყვეტილებებს, როდის შეიტანოს ან უარი თქვას სასამართლო სასარჩელო წარმოებაზე, რაც დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის 141(ა) პარაგრაფიდან გამომდინარეობს. ეს კანონი დირექტორის უფლებამოსილების წყაროა. „სამენარმეო გადაწყვეტილების გადახედვის“ წესი არის სამოსამართლო ქმნილება, რომელიც უშვებს სისწორის პრეზუმფციას, რომ გარკვეულ გარემოებებში, ბორდის გადაწყვეტილება გამართლებული იყო. თავდაცვით კონტექსტში განხილვა უფლებამოსილებას არ ქმნის. ამ კონტექსტში, „სამენარმეო გადაწყვეტილების გადახედვისო წესი არ არის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების მიღების პროცესისთვის მანამ, სანამ გადაწყვეტილება მიღებული არ იქნება. ის ყოველთვის გამოიყენება თავდაცვით ბერკეტად, როდესაც გადაწყვეტილების სისწორეზე ხდება შეტევა. ბორდის მენეჯერიალური გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება მომდინარეობს დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის 141(ა) პარაგრაფიდან. სამოსამართლო ქმნილება და კანონისმიერი უფლებამოსილება ერთმანეთთან დაკავშირებულია იმიტომ, რომ „სამენარმეო გადაწყვეტილების გადახედვის“ წესი განვითარდა იმისათვის, რომ დირექტორის სამენარმეო გამოცდილება და მისი აღიარებითი პატივისცემა ჩამოყალიბებულიყო მაშინ, როცა ისინი თავიანთ მენეჯერიალურ უფლებამოსილებას იყენებდნენ დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის 141(ა) პარაგრაფის მიხედვით.

. . . მოცემულ საქმეში აქცენტი გაკეთებულია კორპორაციის უფლებამოსილებაზე იმასთან დაკავშირებით, უნდა გაგრძელებულიყო თუ უარი უნდა თქმულიყო სასარჩელო წარმოებაზე. როგორც დავინახეთ, სააპელაციო სარჩელის დროს საკითხს სამი ასპექტი

აქვს: სასამართლოს გადაწყვეტილება დაკავშირებულია აქციონერის განგრძობად უფლებასთან წარადგინოს დერივაციული სარჩელი; დელავერის სამართლიდან გამომდინარე ბორდის კომიტეტის კორპორაციული უფლებამოსილება უარი ეთქვა სსარჩელო წარმოების გაგრძელება ემსახურებოდა კორპორაციისათვის სარგებლის მიღებას; და აქციონერსა და კომიტეტს შორის კონფლიქტის გადაჭრაში სასამართლოს როლი.

შედეგად, ჩვენ პირველ რიგში მოვუბრუნდებით სასამართლოს დასკვნებს, რომელიც მოსარჩელე აქციონერის დერივაციული სარჩელის უფლებას უკავშირდება. ჩვენ ვხედავთ, რომ იმის განმარტება, რომ აქციონერს, ერთხელ მოითხოვს და უარყოფს მოთხოვნას, ეკუთვნის დამოუკიდებელი, ინდივიდუალური უფლება დერივაციული სარჩელის გაგრძელებისა იმ ფიდუციური მოვალეობის დარღვევისთვის, რომელიც ეკუთვნოდა კორპორაციას . . . როგორც აბსოლუტური წესი, არის შეცდომითი. . .

. . . ჩვენამდე დასმული კითხვა უკავშირდება კორპორაციის უფლებამოსილებას იმ შუამდგომლობასთან დაკავშირებით, რომლითაც სარჩელის გამოთხოვას უკავშირდებოდა, რომელიც სწორად იქნა შეტანილი აქციონერის მიერ და ამ უკანასკნელის მოთხოვნა გამოხმობასთან დაკავშირებით არ ყოფილა. არც ერთი დელავერის კანონი ან სასამართლო გადაწყვეტილება ადგენს აღნიშნულ კითხვაზე პასუხის განსაზღვრის მეთოდს. . .

[ტექსტი გამოტოვებულია]

. . . მაკკის როჯერსის წინააღმდეგ . . . ადგენს, „როგორც ზოგადი წესი, რომ აქციონერს არ შეიძლება მიეცეს უფლება . . . დირექტორისათვის სასამართლოს მიერ მინიჭებულ დისკრეციულ უფლებამოსილებაში ჩაერიოს და კორპორაციის მაგივრად შეიტანოს სარჩელი მაშინ, როცა მენეჯმენტის ორგანო მას უარყოფს. ეს წესი საკმაოდ კარგად არის ჩამოყალიბებული.“ . . .

მაკკის წესი, რა თქმა უნდა, არ უნდა იქნეს ისე ფართოდ გაგებული, რომ ბორდის უარყოფა ასეთი ქმედების განხორციელებასთან მიმართებით ყველა შემთხვევაში განსაზღვრელია. ბორდის წევრებს, რომლებსა საკმაოდ კარგად განსაზღვრული ფიდუციური მოვალეობა აქვთ კორპორაციის მიმართ, არ აქვთ უფლება უარი თქვან იმ დერივაციული სარჩელის შეტანაზე, რომელიც მათი ფიდუციური ვალდებულების დარღვევას უკავშირდება. ზოგადად, დისკუსიები უკავშირდება სარჩელის უფლების წარმოშობის ორ კონტექსტს.

მოთხოვნის აუცილებლობის მიზანთან მჭიდრო კავშირში, ბორდის გადაწყვეტილება დერივაციული სარჩელის გამოხმობა მოხდეს, როგორც კომპანიისთვის ზიანის მომტანი ქმედებისა, მას შემდეგ რაც მოთხოვნა წაყენებულ იქნება მის მიმართ და ასევე უარყოფილ იქნება, მანამ იქნება პატივისცემი, სანამ მისი უკანონობა არ დამტკიცდება. . . უკანონო გადაწყვეტილების მოთხოვნა სარჩელის შეუტანლობის შესახებ არის პირველი გამონაკლისი და დებატების პირველი კონტექსტი. უკანონო უარყოფის არარსებობის გარეშე, აქციონერს საკმარისი სამართლებრივი მენეჯერული უფლებამოსილება არ გააჩნია. . .

მაგრამ ის არ შეიძლება ვიგულისხმოთ, რომ უკანონო უარყოფის არარსებობის გარეშე, აქციონერს არასდროს არ შეიძლება ასეთი სარჩელის წარდგენის უფლება ჰქონდეს. როგორც მაკკის საქმეშია მოყვანილი, ზოგად წესში კარგად გაანალიზებული გამონაკლი-

სია წარმოდგენილი. „აქციონერს შეუძლია იდავოს სამართლებრივად მისი დერივაციული უფლებით კორპორაციის სასარგებლოდ ბორდისათვის სარჩელის შეტანის მოთხოვნის წარდგენის გარეშე, როდესაც აშკარაა, რომ ასეთი მოთხოვნა უსარგებლო იქნება, რადგან მენეჯერები იქნებიან ზეგავლენის ქვეშ, რომელიც მათი უფლებამოსილების სტერილიზაციას მოახდენს და მიიღებენ გადაწყვეტილებას, რომ ისინი სათანადო (სწორი) სუბიექტები არ იქნებიან სასარჩელო წარმოებას თუ წამოიწყებენ.“ . . . (გაკეთებულია ხაზგასმა). ეს გამონაკლისი, დისკუსიის მეორე კონტექსტი, სასამართლოს დადგენილებასთან მჭიდრო კავშირშია, რომლის მიხედვითაც, „აქციონერის ინდივიდუალური უფლება შეიტანოს სარჩელი არ წარმოიშობა. . . მანამ, სანამ ის არ დაამტკიცებს, რომ მოთხოვნა ბორდის მიმართ იქნებოდა უსარგებლო“. *მალდონადო, 413 A 2d 1262* გვერდზე.

მაკკის საქმეში ეს კომენტარები და ქვემოთ მოყვანილი მოსაზრება ქმნის აშკარა, ნათელ აზრს. მოთხოვნა, რომელიც წარედგინება ბორდს და შემდეგ მოხდება მისი უარყოფა (თუ ეს უკანონოდ არ იქნა განხორციელებული), ზღუდავს აქციონერის უფლებას აწარმოოს დერივაციული სარჩელი. მაგრამ, როდესაც მოთხოვნა სწორად იქნა უარყოფილი, აქციონერს ენიჭება უფლებამოსილება მისი კორპორაციის სასარგებლოდ შეიტანოს დერივაციული სარჩელი.

ეს დასკვნები, ჩვენამდე არსებულ კითხვებს მაინც არ განსაზღვრავს. უფრო მეტად ეს დასკვნები ჩვენ კითხვებზე პასუხების გასაცემად წარმოგვიდგება. . .

პასუხგასაცემი კითხვები კი შემდეგია: როდის არის შესაძლებელი, თუ ასეთი საერთოდ არსებობს, რომ ბორდის კომიტეტს უფლებამოსილება ჰქონდეს აქციონერის მიერ მისი სახელით სწორად შეტანილი სარჩელი განაგრძოს ან გამოითხოვოს ასეთი სარჩელი? . . მაშინაც კი, როდესაც მოთხოვნა დასაშვებია, გარემოებებმა შეიძლება აჩვენოს, რომ სასარჩელო წარმოების გაგრძელება შეიძლება არ იყოს კორპორაციის საუკეთესო ინტერესებისთვის სასარგებლო. ჩვენი გამოსაკვლევი საკითხია, ასეთი გარემოებების შემთხვევაში, შესაძლებელია თუ არა იმ პროცედურების განხორციელება, რომელიც დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის 141(ა) პარაგრაფის მიხედვით არის განერილი, რომლის მიხედვითაც, კორპორაციას შეუძლია უარი თქვას მისთვის საზიანო სარჩელზე. თუ ეს ასე ეარ არის, მაშინ ექსტრემალურ სიტუაციაში აქციონერს შეეძლება მთლიანი კორპორაციის ბედ-იღბალი აკონტროლოს . . .

სანამ ჩვენ ქონებრივ ანაზღაურებაზე გადავალთ, რომელიც წარმოდგენილ მქვანის შემსრულებელს, ნათელი უნდა იყოს, რომ დამოუკიდებელი კომიტეტის ფლობს სრულ უფლებამოსილებას, რომ ასეთი დერივაციული სარჩელი გამოითხოვოს და დაასრულოს. დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის 141(ც) ნაწილი ბორდს ნებას რთავს მისი ყველა უფლებამოსილების დელეგირება მოახდინოს კომიტეტზე. შესაბამისად, კომიტეტს, რომელსაც კანონის სრული დაცვით აქვს უფლებამოსილება დელეგირებული, შეეძლო გამოითხოვოს სარჩელი ან მოითხოვოს ჯამური, ერთიანი გადაწყვეტილების მიღება სასამართლოსგან, თუ მთლიანი ბორდი მოიქცეოდა ასე. . .

კორპორაციის უფლებამოსილების გამოკვლევა შემდგომ ფოკუსირებას აკეთებს ჰქონდა თუ არა პირადი ინტერესის მქონე წევრებით დაკომპლექტებულ ბორდს სამართლებრივი უფლებამოსილება მისი კომპეტენცია გადაეცა ორი დამოუკიდებელი წევრით ფორმირებული კომიტეტისთვის. ჩვენი დასკვნით, ჩვენი კანონები პირდაპირ მოითხოვს ამ კითხვაზე დადებითი პასუხის გაცემას. . .

[ტექსტი გამოტოვებულია]

ზემოაღნიშნული შეხედულების რისკის მიუხედავად, პრობლემა საკმაოდ მარტივია. თუ, ერთი მხრივ, კორპორაციას შეუძლია დერივაციული სარჩელი *bona fide* თავის სასარგებლოდ განმარტოს კარგად წარმოდგენილი დერივაციული მოსარჩელის წინაშე კომიტეტის მექანიზმის გამოყენების საშუალებით, დერივაციულმა სარჩელმა შეიძლება დაკარგოს თითქმის თუ არა მთლიანად ზოგადად აღიარებული ეფექტურობის ნაწილი, რომელიც დირექტორთა საბჭოს შიდა კორპორაციულ სტრატეგიულ ხედვას აქვს. . . ამგვარად, ჩვენთვის სასურველი ჩანს, რომ მოგნახოთ დამაბალანსებელი წერტილი, სადაც აქციონერის *bona fide* უფლებამოსილება კორპორაციული სარჩელის შეტანის საფუძველთან დაკავშირებით უსამართლოდ ვერ გაითვლება დირექტორთა საბჭოს მიერ, მაგრამ თავად კორპორაციას შეუძლია უარი თქვას მისთვის ზიანის მომტანი სასარჩელო წარმოებაზე. . .

თუმცა, ჩვენ მაინც არ ვართ კმაყოფილნი, რომ „სამენარმეო გადაწყვეტილების გადახედვის რაციონალურობაზე დათანხმება დერივაციულ სარჩელთან მიმართებით სწორი ბალანსის წერტილია. მაშინ, როცა ჩვენ ვაღიარებთ ჩვეულებრივ საქმესთან მიმართებით ბორდის გასამართლების ანალოგიურ წესს, ისე ჩანს, რომ არსებობს მნიშვნელოვანი რისკი ისეთ სიტუაციებში, როგორც წარმოდგენილ საქმეშია მოცემული, დამკვიდრდეს სიფრთხილის სტანდარტი სამენარმეო გადაწყვეტილებათა გადახედვის თეორიის დაცვის მიღმა (გარეშე).

მოცემული შემთხვევის კონტექსტი არის დირექტორის წინააღმდეგ შეტანილი სარჩელი, სადაც ბორდისთვის ასეთი სარჩელის შეტანის მოთხოვნა გამოტოვებულია. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ გარკვეულ პატივისცემას იმსახურებს ის ფაქტი, რომ სარჩელი სწორად იქნა წარმოებული და ინიცირებული. ეს არ არის ბორდის მხრიდან უარყოფის შემთხვევა. უფრო მეტიც, ეს სარჩელი შეტანილ იქნა 1975 წლის ივნისში და მაშინ, როცა მხარეებს ეჭვიმუტანლად განსხვავებული ხარისხის დამოკიდებულება ექნებათა ასეთ სასარჩელო აქტივობასთან მიმართებით, ჩვენ აუცილებლად უნდა შევეხოთ ოთხი წლის შემდეგ ორი დამოუკიდებელი დირექტორის არჩევის შემდეგ „დამოუკიდებელი საგამოძიებო კომისიისო“ შექმნას. სიტუაცია შეიძლება განვითარდეს ისე, რომ რამდენიმე წლის შემდეგ ასეთი საფუძველით შეტანილი სარჩელი არ უკავშირდებოდეს მაინცდამაინც სასარჩელო მოთხოვნის შედეგებს.

უფრო მეტი, მიუხედავად ჩვენი რწმენისა, რომ დელავერის სამართალი კომიტეტს უდგენს კორპორაციულ უფლებამოსილებას სწორად გადაცემის შემთხვევაში, ჩვენ მაინც ყურადღებით უნდა ვიყოთ, რომ დირექტორები მართლმსაჯულებას გადასცემენ ახლად შემოსულ დირექტორებს იმავე კორპორაციაში და ახალი დირექტორები, მოცემულ შემთხვევაში, რომლებსაც დაუდგინეს, რომ იმსახურონ მათ როგორც დირექტორებად, ისე კომიტეტის წევრებად. ბუნებრივად იბადება კითხვა, რომ აქ, ღმერთია მონყალე, ჩემ ხაზგასმას შეიძლება მნიშვნელობა არ ჰქონდეს. ხოლო მომდევნო კითხვა ასევე წარმოიშობა დამოუკიდებელი, კეთილსინდისიერი და გონივრული გამოკლვევა საკმარისი დაცვის საშუალებაა თუ არა არაკეთილსინდისიერი, ბოროტი განზრახვისგან დასაცავად.

[ტექსტი გამოტოვებულია]

სასამართლო შუამდგომლობის შემონმებისას სასამართლომ ორსაფეხურიანი ტესტი უნდა გამოიყენოს.

პირველი, სასამართლომ უნდა გამოიკვლიოს კომიტეტის დამოუკიდებლობა და კეთილსინდისიერება და მისი დასკვნების მხარდამჭერი საფუძვლები . . . კორპორაციას უნდა ჰქონდეს დამოუკიდებელი, კეთილსინდისიერი და გონივრული გამოკვლევების არსებობის მტკიცების ტვირთი და არა დამოუკიდებლობის, კეთილსინდისიერებისა და გონივრულობის პრეზუმფცია. თუ სასამართლო დაადგენს, რომ კომიტეტი იყო ან დამოკიდებული ან არ ჰქონდა საკმარისი საფუძველი ასეთი დასკვნის გაკეთების, ან თუ სასამართლოში პროცესისთვის აუცილებელი სხვა პროცედურები დამაკმაყოფილებლად არ იქნება განხორციელებული, რომელიც მოიცავს, მაგრამ არ იზღუდება კომიტეტის კეთილსინდისიერებით, მაშინ სასამართლო არ დააკმაყოფილებს შუამდგომლობას. თუმცა, თუ სასამართლო დააკმაყოფილდება. . . რომ კომიტეტი იყო დამოუკიდებელი და წარმოადგენს გონივრულ საფუძვლებს, რომელიც მის დასკვნებსა და რეკომენდაციებს დაედო საფუძვლად, სასამართლოს შეუძლია პროცესი განაგრძოს, მისი დისკრეციიდან გამომდინარე, მომდევნო ეტაპზე სანარმოებლად.

მეორე საფეხური, ჩვენი რწმენით, უზრუნველყოფს გადამწყვეტი მომენტების წარმოდგენას კორპორაციის ლეგიტიმურ მოთხოვნასა, რომელიც აქციონერის დერივაციული სარჩელით არის გამოხატული და კორპორაციის საუკეთესო ინტერესებს, რომელიც დამოუკიდებელი საგამოძიებო კომიტეტის შექმნაშია გამოხატულია, შორის ბალანსის დასადგენად. სასამართლომ საკუთარი სამენარმეო გადანყვტილების გადახედვის გამოყენებისასა უნდა განმარტოს სასამართლო შუამდგომლობა უნდა დაკმაყოფილდეს თუ არა. რა თქმა უნდა, ეს ნიშნავს, რომ შეიძლება წარმოიშვას შემთხვევა, როდესაც კომისია დაამტკიცებს მის დამოუკიდებლობასა და სწორ საფუძვლებს მისი კეთილსინდისიერი გადანყვტილების შესახებ და სასამართლო კორპორაციის შუამდგომლობას მაინც არ დააკმაყოფილებს. მეორე საფეხურის მიზანია ისეთი შემთხვევებისთვის ხელის შეშლა, სადაც კორპორაციული მოქმედებები აკმაყოფილებს პირველი საფეხურის მოთხოვნებს, მაგრამ შედეგები სრულად ვერ აკმაყოფილებს მის არსს, ან, სადაც კორპორაციის ქმედებები მარტივად და ნაადრევად უსპობს აქციონერს კორპორაციის ინტერში მისთვის სასურველი კომპენსაციის მიღების საჩივრის საფუძველს. სასამართლომ, რა თქმა უნდა, სიფრთხილით უნდა განიხილოს და აწონ-დაწონოს როგორ უნდა მოხდეს კორპორაციის გასაჩივრებული ინტერესის გამოთხოვა, როდესაც მის წინაშე წარმოდგება ჩამოუყალიბებელი და არასერიოზული სარჩელი. საკანლცერო სასამართლო, როცა ამის შესაბამისი მომენტია, სამართლებრივი საკითხები და ასევე საჯარო ინტერესი, რომელიც კორპორაციის საუკეთესო ინტერესებს უკავშირდება სათანადოდ უნდა განმარტოს.

თუ სასამართლოს მიერ დამოუკიდებელი სამენარმეო გადანყვტილების გადახედვა დაკმაყოფილდება, სასამართლომ შესაძლოა შუამდგომლობა დააკმაყოფილოს, რ თქმა უნდა, ნებისმიერი დათქმით ან პირობით, რომელსაც სასამართლო საჭიროდ ან სასურველად ჩათვლის.

სასამართლოს შუალედური განკარგულება შებრუნებული ვარიანტის არის და ამიტომ ის ხელახალი განხილვისთვის ამ მოსაზრების გამო უკან უნდა იქნეს დაბრუნებული.